

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

VEELGESTELDE VRAGEN

1. Wat is een praktijkgericht programma?

In een praktijkgericht programma doen leerlingen ervaring op in en buiten de school op basis van opdrachten van opdrachtgevers uit bedrijven en instellingen. Loopbaanoriëntatie is onderdeel van het examenprogramma. Met deze vakken sluiten we aan bij de behoefte van leerlingen om praktisch bezig te zijn en de relevantie van hetgeen ze leren te ervaren. Dit rust leerlingen beter uit op een keuze en daadwerkelijke overstap naar het vervolgonderwijs. Momenteel zijn er twee schoolexamenvakken in ontwikkeling: Technologie en Maatschappij.

2. Wat betekent het invoeren van een praktijkgericht programma havo voor de dagelijkse schoolpraktijk?

De invoering van praktijkgerichte examenvakken in het havo betekent veel voor de dagelijkse praktijk in de school. Elke school dient zelf de vertaalslag te maken van nieuwe examenprogramma's naar een onderwijsprogramma. De onderwijsprogramma's en leermiddelen moeten op schoolniveau worden uitgewerkt, een vaksectie worden samengesteld, de onderwijsorganisatie wordt aangepast, PTA's worden uitgewerkt, schoolexamens worden ontwikkeld en docenten worden bijgeschoold etc. Op diverse scholen vraagt de invoering praktijkgerichte havo om aanpassingen in de inrichting en inventaris van de school. Deze vertaling kent niet alleen schoolinterne aspecten, maar vraagt ook om afstemming met andere scholen in de regio, vervolgonderwijs en arbeidsmarkt.

3. Wat is een kleine variant?

De kleine examenprogramma's zijn ontwikkeld op 120 studielastuur (voor de bovenbouw van het havo).

4. Wat betekent een ontheffing op één of beide praktijkgerichte examenvakken in de kleine variant?

Indien u een ontheffing ontvangt om een of beide praktijkgerichte programma's in kleine variant aan te bieden zal het onderdeel zijn van het combinatiecijfer. Bij de uitslagbepaling wordt het cijfer van het examenvak toegevoegd aan het combinatiecijfer. Dit betekent dat het combinatiecijfer (als bedoeld in artikel 50, tweede lid, Eindexamenbesluit) naast CKV, maatschappijleer en het profielwerkstuk ook het eindcijfer van het praktijkgerichte examenvak bevat.

5. Wat is een groot variant?

De grote examenprogramma's zijn ontwikkeld op 360 studielastuur (voor de bovenbouw van het havo)

6. Wat betekent een ontheffing op één of beide praktijkgerichte examenvakken in de grote variant?

Indien u een ontheffing ontvangt om een of beide vakken in grote variant aan te bieden kan het als profielkeuzevak of vak in het vrije deel worden aangeboden. Het schoolexamenvak Technologie kan aangeboden worden als profielkeuzevak in de profielen Natuur en Techniek en Natuur en Gezondheid. Het schoolexamenvak Maatschappij kan aangeboden worden als profielkeuzevak in de profielen Cultuur en Maatschappij en Economie en Maatschappij. De vakken kunnen desgewenst in het vrije deel van elke van de profielen worden aangeboden.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

7. Zit er een maximum aan het aantal scholen dat deel kan nemen aan de doorontwikkelfase van het praktijkgerichte havo?

Nee. U kunt er dan ook van uit gaan dat indien uw school zich heeft aangemeld en volledig is in het aanleveren van bovenstaande gegevens u vanaf komend schooljaar aan de slag kan met de praktijkgerichte programma's in het havo.

8. Krijgen deelnemende scholen subsidie voor de doorontwikkelfase?

Havo-scholen die deelnemen aan de doorontwikkelfase zullen financiële middelen krijgen om de praktijkgerichte programma's vorm te geven en om dit te verduurzamen in de school. Hiervoor wordt in het voorjaar van 2023 een subsidieregeling uitgewerkt. U kunt een aanmelding om deel te nemen als vooraanmelding voor deze subsidie beschouwen.

9 Hoe ziet het tijdspad er uit voor de doorontwikkelfase?

De praktijkgerichte examenprogramma's voor het havo worden stapsgewijs doorontwikkeld om te leren welke consequentie deze vakken hebben voor de scholen en de doorstroommogelijkheden van leerlingen. Havo-scholen kunnen sinds 2022/2023 praktijkgerichte programma('s) als schoolexamenvak in hun onderwijsaanbod opnemen, en hebben daarbij de keuze tussen twee varianten Technologie en Maatschappij van 120 studielastuur die door SLO zijn ontwikkeld met scholen. De beide kleine programma's kunnen met twee cohorten (22/23, 23/24, 24/25), onder voorwaarden worden beproefd. De ervaring van scholen met twee cohorten is nodig om in een cyclisch proces de examenprogramma's door te ontwikkelen, af te stemmen op elkaar en andere curriculumontwikkelingen én te verbeteren. De verwachting is dat de praktijkgerichte examenprogramma's in kleine variant voor schooljaar 2025/2026 worden vastgesteld. Vanaf schooljaar 2023/2024 krijgen havo-scholen onder leiding van SLO tevens de ruimte om ervaring op te doen met de grote variant. Vaststelling van de grote vakken zal in schooljaar 2026/2027 zijn, na twee cohorten havoleerlingen te hebben 'proefgedraaid' en de ontwikkeling is geëvalueerd (23/24, 24/25, 25/26).

Vanaf 2023/2024 ziet het tijdspad er als volgt uit:

	Kleine variant	Grote variant
2023/2024	cohort 1 leerjaar 5 cohort 2 leerjaar 4	cohort 1 leerjaar 4
2024/2025	cohort 2 leerjaar 5	cohort 1 leerjaar 5 cohort 2 leerjaar 4
	vaststelling examenprogramma's	
2025/2026		cohort 2 leerjaar 5
		vaststelling examenprogramma's